

Terug naar de aarde

‘Kunnen wij als kunstenaars wel op tegen de natuur?’ Een vraag van de Amerikaanse kunstenaar Dan Asher die goed past bij de urgentie van de nieuwe tentoonstelling ‘EARTH - A collective landscape’, die nu te zien is bij AkzoNobel aan de Amsterdamse Zuidas. Tekst **Floris Kappelle**

Hester Alberdingk Thijm van de AkzoNobel Art Foundation speelt de vraag of kunstenaars tegen de natuur op kunnen, door naar bezoekers van de nieuwe tentoonstelling. Zij leidt ons langs werk van meer dan veertig kunstenaars met onderwerpen als ecologisch bewustzijn en het veranderende landschap. Het blijkt een uitnodiging om dieper in te gaan op de rol van de mens in de natuur. Nu de klimaatcrisis zich in alle hevigheid manifesteert dringt de vraag zich op of de mens niet sneller zou moeten terugkeren naar de aarde, stevig met beide benen op de grond. ‘Het beantwoorden van die vraag laten we graag over aan de verbeelding van de kijker.’

Magische vormtotaal

Alberdingk Thijm ziet de tentoonstelling als een ecosysteem, een collectief landschap waarin de werken elkaar aanvullen en verdiepen. We zien werk uit de jaren 90, recent werk dat speciaal voor 'EARTH' is gemaakt, en alles daartussenin, van fotografie tot video-installatie, en schilderij tot sculptuur. De rondleiding lijkt een metafoor voor een wandeling over een bospad langs verschillende landschappen.

<< Pär Strömberg,
MIS KERZU, 2005,
olieverf op canvas,
200x200cm

> Hester Alberdingk Thijm
met werk van Mirte van
Laarhoven, Bob Bonies,
Hadassah Emmerich bij
AkzoNobel Art Founda-
tion (foto Friso Keuris)

<< Jacco Olivier
Perpetuum, 2022,
video animatie,
3 min 15 sec

>> Dan Asher, *Zonder
titel*, 1998, C-Print,
73,6x103,8cm

>> Robert Zandvliet,
ZORA, 2023, eitempera op
linnen, 270x450cm,
courtesy Galerie Onrust,
Amsterdam

Door de duistere bossen van Pär Strömberg naar een zinde- ring van kleur in de compositie van Monika Michalko. 'EARTH' nodigt uit na te denken over de natuur en hoe wij daarin passen. Een thema moet groeien, meent Alberdingk Thijm. Zo ontstond 'EARTH' als het ware vanzelf, na eerdere tentoon- stellingen waarin het mensbeeld werd uitgediept. 'Dit thema is actueler dan ooit. Het lijkt wel of er steeds vaker natuurrampen plaatsvinden. Daarom focussen we op een herbeleving van de natuur, de behoefte aan groen en de nabijheid daarvan. Dat plaatsen we tegenover grote thema's als stikstof, klimaat en opwarming. Mondiale problematiek enerzijds maar iets heel persoonlijks anderzijds, een groeiend gevoel om naar buiten te gaan en energie op te doen. In onze Art Space zie je hoe kunst en natuur twee totaal vervlochten energiebronnen zijn. Met de natuur als inspiratie en een vormtotaal zo magisch, overweldigend en onuitputtelijk dat je soms denkt dat de natuur het wint van de kunst.'

Groter ecologisch bewustzijn

In 'EARTH' speelt de mens nauwelijks een rol. Hij/zij is gede- gradeerd tot een haast onzichtbare toeschouwer, losgezon- gen van zijn natuurlijke omgeving. Dat heeft een vervreem- dend effect. De tentoonstelling ziet Alberdingk Thijm als een schreeuw om aandacht omdat de mens te ver is gegaan: 'Een aanklacht en tegelijk een oproep. We nodigen de kijker uit deelgenoot te worden van dit collectieve landschap en op te lossen in een wereld die eindeloos groter is dan wijzelf. We hebben bruggen gebouwd en vlogen naar de maan, maar we moeten beseffen dat de aarde aan onze voeten ligt. Dat moeten we cultiveren en in stand houden. Nog niet zo lang geleden was de stad veel groener. Nu is alles steen en aangeharkt. De balans met de natuur moet terug. *Down to earth*, dat is onze boodschap. Maar of deze kunst en deze kunstenaars oplossingen bieden: nee. We zijn niet dog- matisch, maar hopen op een wake-up call die leidt tot een groter ecologisch bewustzijn. Als dat zo is, heeft ons verhaal gewerkt.'

De balans met de natuur moet terug

Container van herinneringen

'Het verzamelen van kunst is als een bos. Je voegt steeds iets nieuws toe binnen een duurzaam systeem. Niet de waan van de dag is het doel maar gecontroleerde groei terwijl je er goed voor zorgt, hopelijk tot in de eeuwigheid. Zonder enig commercieel belang.' 'EARTH' toont werken uit verschillende disciplines die elkaar versterken als geheel. Alberdingk Thijm: 'We zien de woudreuzen die we aankoch- ten in het prille begin, die laten we schitteren naast het werk van jonge spruiten. Zoals de monochrome kleurvelden van >>

Bob Bonies naast de ritualistische handelingen van Agnes Waruguru. Die laten je nadenken over ruimte en oneindigheid, zowel binnen de kaders van het doek, als binnen de ruimte waar de werken ons naartoe lokken. Of, zoals Waruguru het omschrijft, elk werk is, net als een landschap, een container van herinneringen.' Er zijn puur natuurlijke materialen gebruikt, zoals keramiek van Jonat Deelstra en houten reliëfs van Alejandra Venegas, maar ook totaal artificieel zoals de polyester paddenstoel van Chan Chiao Chun en de video-installatie van Jan Robert Leegte die de desastreuze gevolgen van een veranderend klimaat voelbaar maakt. Ons bedrijf kijkt al decennia naar de meest duurzame materialen die niet belastend zijn voor de omgeving. We zijn niet voor niets leidend in ESG indices en andere duurzaamheidsindexen; met een AAA positie in MSCI, ESG top rated door Sustainalytics en in de top 1% van alle beoordeelde bedrijven door EcoVadis. De tentoonstelling 'EARTH' past dus perfect bij onze bedrijfsdoelen.'

Shockeffect

De mens is ver te zoeken in deze tentoonstelling. Met één uitzondering: de hypnotiserende video animatie van Jacco Olivier waarin een figuur tuimelend beweegt tussen hemel en aarde. Alberdingk Thijm: 'Ook wij bevinden ons daar. Dit is een buitengewoon symbolisch beeld in het spectrum van verhalen die aanleiding geven tot nieuwe verbindingen en hopelijk leiden tot het besef dat we allemaal iets moeten doen om de aarde in ons collectieve geheugen terug te brengen en terug te keren naar onze natuurlijke omgeving. Met alleen mooie plaatjes komen we er niet, daarom willen we het publiek wakker schudden en oproepen tot handelen. Er moet een shockeffect zijn. Klimaatproblematiek is overal weer anders. Te nat, te droog, te koud, te warm. En dat wordt vaak nog erger.'

Solastalgia

Het tonen van werken die de Art Foundation al langer in huis heeft in combinatie met recent werk in een ruimte bewijst dat kunstcollecties een waarachtig groeiend organisme kunnen zijn. Behoudend en vernieuwend tegelijk. Alberdingk Thijm: 'We doen nooit iets weg. Mijn favorieten? Het schilderij *Zora* van Robert Zandvliet waarin we tussen het gras en bloemen omhoog kijken naar een verzengende zonsopkomst in een kleurschema dat siddert als een fata morgana. Ook het werk van Michelle Piergoelam is bijzonder. Zij voert ons mee naar een droomwereld waarin hoog water van een rivier onheil voerspelt. Dat thema speelt ook een rol in het werk van Kyra Sacks die met haar oer-Hollands dijk-landschap de term 'Solastalgia' introduceert. Telkens weer welt een weemoedig gevoel in je op als je beseft dat landschappen onherroepelijk aan verandering onderhevig zijn. Daar zit de schoonheid, maar ook de waarschuwing.' «

EARTH, a collective landscape, AkzoNobel Art Space, Amsterdam, artfoundation.akzonobel.com

Elk werk is, net als een landschap, een container van herinneringen